

บทที่ 7

กรณีศึกษาการประเมินผลนโยบาย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษา มีความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับ กรณีศึกษา การประเมินผลนโยบาย
หัวข้อต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 การประเมินผลนโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค

1. หลักการ เหตุผล วิธีการประเมิน
2. ตัวอย่างการประเมินผลในเรื่องที่สำคัญบางเรื่อง

เรื่องที่ 2 การประเมินผลนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนา

ฉบับที่ 7 ที่มีต่อประชาชนต่างท้องที่ และอาชีพ

1. กล่าวถึง ปัญหา จุดมุ่งหมาย สมมติฐาน และระเบียบวิธีในการวิจัย
2. ตัวอย่างการวิจัยประเมินผลในบางเรื่อง

เนื้อหาในบทนี้จะยกตัวอย่างของการประเมินผลนโยบายมา 2 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 การประเมินผลนโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค

เรื่องที่ 2 การประเมินผลนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนา

ฉบับที่ 7 ที่มีต่อประชาชนต่างท้องที่ และอาชีพ

เนื่องจากนักวิชาการส่วนหนึ่งมีความเห็นว่านโยบายมีความหมายเดียวกับแผน และโครงการดังนั้นการประเมินผล แผน และโครงการดังเรื่องทั้งสอง จึงมีความหมายเดียวกับการประเมินนโยบาย

เนื้อหาในบทนี้จะได้นำเอาความรู้ทางด้านการวิจัยประเมินผล และการประเมินผล มาอธิบาย และวิจารณ์รายงานผลการประเมินผล ดังต่อไปนี้

การวางเนื้อหา ในเรื่องที่ 1 ผู้วิจารณ์จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 หลักการ เหตุผล วิธีการประเมิน และคณะผู้ประเมิน

ส่วนที่ 2 ตัวอย่างการรายงานผลการประเมินในเรื่องที่สำคัญบางเรื่อง

ส่วนที่ 3 สรุปรายงานผลการประเมิน

ส่วนที่ 4 สรุปการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

โดยที่ผู้วิจารณ์จะวิจารณ์ในแต่ละเรื่องของส่วนที่ 1 - 3 ไปด้วยพร้อมกับการนำเสนอผลของรายงานการประเมิน โดยจะแยกการวิจารณ์อยู่ในด้านล่างของหน้ากระดาษ

เรื่องที่ 1 รายงาน

การประเมินผล นโยบายพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

รายงานนี้เป็นการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ดำเนินการก่อสร้างในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2534-2536 โดยหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน ได้แก่ กรมชลประทาน กรมประมง กรมการปกครอง กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กรมอนามัย กรมทรัพยากรธรณี สำนักงานส่วนอำเภอ กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ และสำนักงานปฏิรูปที่ดิน คณะผู้จัดทำการประเมินเป็นคณาจารย์และนักวิชาการจากสถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ร่วมมือกับคณาจารย์และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดล ขอนแก่น สงขลานครินทร์ และนเรศวร โดยได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงบประมาณให้ดำเนินการประเมินเพราะว่าจะได้ประเมินผลนโยบายการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาล

ส่วนที่ 1 ลักษณะวิธีการประเมิน และคณะผู้ประเมิน

1.1 ความนำ

การพัฒนาแหล่งน้ำเป็นนโยบายหลักที่สำคัญของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมา เพราะถือว่าน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน ดังนั้นตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 6 ฉบับที่ผ่านมา รัฐบาลได้ลงทุนในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคก็ยังคงมีอยู่ และมีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งจะมีประชาชนเป็นจำนวนมากที่ขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภค

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคได้ใช้มาตรการหลายวิธี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว การแก้ไขปัญหาระยะสั้นหรือปัญหาเฉพาะหน้าโดยการแจกน้ำและจัดหาโอ่งหรือภาชนะเก็บน้ำฝนเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนที่ประสบปัญหา ส่วนการแก้ไขปัญหาระยะยาวรัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายหน่วยงาน นอกเหนือจากนั้นยังได้มีการจัดสรรงบประมาณพิเศษเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ปัญหาน้ำบริโภคอุปโภคในส่วนของโครงการพัฒนาจังหวัดและโครงการพัฒนาตำบล ในปี 2535 จำนวน 4,004 ล้านบาท และในปี 2536 จำนวน 4,050 ล้านบาท ทำให้ในปีงบประมาณ 2536 มีงบประมาณในการแก้ไขปัญหาบริโภคอุปโภคทั้งสิ้น 10,387.9 ล้านบาท

สถานการณ์ในปี 2536 มีหมู่บ้านประสบภัยแล้ง 22,882 หมู่บ้าน โดยมีหมู่บ้านที่ประสบปัญหาแห้งแล้งซ้ำซากอยู่ประมาณ 6,424 หมู่บ้าน และจากการสำรวจข้อมูล กชช. 2 ค ผนวก จปฐ. ปี 2535 พบว่ามีหมู่บ้านขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภครุนแรง 28,751 หมู่บ้าน

ปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภคนั้นกระจายทั่วประเทศ สูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง

การวางแผนแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคนั้น รัฐบาลได้มีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันตามความชำนาญของแต่ละหน่วยงาน

1.2 หลักการและเหตุผล

น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน ดังนั้นตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ลงทุนพัฒนาปรับปรุงและก่อสร้างแหล่งน้ำใหม่ เพื่อการอุปโภคบริโภคไปแล้วเป็นจำนวนมากในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อ่างเก็บน้ำ ฝายทดน้ำ สระน้ำ ทำนบ ระบบส่งน้ำ ขุดลอกฝายทดน้ำ หนอง บึง คลองธรรมชาติ บ่อน้ำบาดาล บ่อน้ำตื้น ระบบประปา และภาชนะกักเก็บน้ำสะอาดต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรในชนบทมีน้ำสะอาดไว้ใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างทั่วถึงและเพียงพอ โดยมีส่วนราชการที่รับผิดชอบถึง 13 หน่วยงาน ได้แก่ 1.กองบัญชาการทหารสูงสุด 2.กรมชลประทาน 3.กรมประมง 4.กรมส่งเสริมสหกรณ์ 5.กรมพัฒนาที่ดิน 6.กรมป่าไม้ 7.สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร 8.กรมการปกครอง 9.กรมประชาสัมพันธ์ 10.กรมโยธาธิการ 11.สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท 12.กรมอนามัย และ 13.กรมทรัพยากรธรณี

ทั้งนี้ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) รัฐมีเป้าหมายการพัฒนาปรับปรุงและก่อสร้างแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภครวม 82,846 แห่ง เป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น 20,803.59 ล้านบาท ตามรายละเอียดตาราง 1.1

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.2 หลักการและเหตุผล

เป็นการบอกว่ามีเหตุผลอะไรที่ต้องมีการประเมินผล เรื่องนี้ (ดังที่ผู้วิจารณ์ ทำตัวเน้นในรายงาน) ซึ่งก็คือเป็นการประเมินผล โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญอันหนึ่งของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในชนบท

อย่างไรก็ตามยังพบว่า ราษฎรในชนบทบางส่วนยังคงอยู่ในภาวะขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง ซึ่งจากข้อมูล กชช. 2 ค ปี 2533 ปรากฏว่ามีหมู่บ้านที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภครุนแรง 28,435 หมู่บ้าน และจากข้อมูลของกรมการปกครองปี 2535 สรุปได้ว่ามีหมู่บ้านที่มีปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคในชั้นวิกฤติ (แล้งซ้ำซาก) จำนวน 6,424 หมู่บ้าน โดยให้การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาล สำนักงบประมาณจึงกำหนดให้มีการประเมินผลงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคขึ้น เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ข้อดีข้อเสียของการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางในการกำหนดลักษณะโครงการที่เหมาะสม เพื่อการแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคในชนบท

ตาราง 1.1 งบประมาณที่จัดสรรเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำปี พ.ศ.2530-2534

ปีงบประมาณ	เป้าหมาย/จำนวน (แห่ง, บ่อ)	งบประมาณ (ล้านบาท)
2530	9,759	2,051.99
2531	12,077	3,080.59
2532	14,186	3,657.39
2533	21,543	5,457.54
2534	25,281	6,556.08
รวม	82,846	20,803.59

1.3 วัตถุประสงค์ของการประเมิน

การพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของราษฎรในชนบท มีหลายหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการ ดังนั้นการประเมินจึงได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน/โครงการที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นของส่วนราชการที่ดำเนินงานในเรื่องนี้ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ.2534 ถึง 2536 เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติงาน

1.3.2 ผลสัมฤทธิ์ในข้อ 1.3.1 สอดคล้องกับสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของราษฎรในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

1.3.3 เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ ที่ได้รับจากการดำเนินงาน/โครงการที่มีลักษณะเดียวกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.4 ข้อดี ข้อเสีย ของการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของราษฎรในชนบทที่ผ่านมาของหน่วยงานต่าง ๆ

1.3.5 แนวทางในการกำหนดลักษณะโครงการที่เหมาะสม และมีต้นทุนต่ำที่สุด ในหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในชนบทอย่างสัมฤทธิ์ผล

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.3 วัตถุประสงค์ของการประเมิน

เป็นการบอกว่าในการประเมินนั้นจะประเมินในเรื่องอะไรบ้าง วัตถุประสงค์ของการประเมินจะต้องอยู่ในกรอบของหัวข้อเรื่อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งจะต้องไม่ตั้งวัตถุประสงค์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง หรือชื่อเรื่อง

คำว่า “วัตถุประสงค์” อาจจะใช้คำว่า “จุดมุ่งหมาย” แทนได้ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน

1.4 ขอบเขตของการประเมิน

1.4.1 พื้นที่ที่จะทำการประเมิน

ในการประเมินผลโครงการดังกล่าวนี้ จะครอบคลุม 4 ภูมิภาคของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดในแต่ละภูมิภาคได้เลือกสุ่มมาจากจังหวัด ในแต่ละเขตภูมิภาค ตามความแข็งแรง และขาดน้ำจากข้อมูลกรมการปกครองได้ด้วยอย่างภาคละ 2 จังหวัด ดังนี้

ภาคเหนือ	2	จังหวัด (พิษณุโลก, นครสวรรค์)
ภาคกลาง	2	จังหวัด (อ่างทอง, ลพบุรี)
ภาคใต้	2	จังหวัด (สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	จังหวัด (ขอนแก่น, มหาสารคาม)

จากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างได้เลือกอำเภอจังหวัดละ 3 อำเภอ และในแต่ละอำเภอเลือกโครงการมา 3 โครงการ ตามที่ตั้งของโครงการคือ หมู่บ้าน ดังนั้นในจังหวัดหนึ่ง ๆ จะมี 9 โครงการ/หมู่บ้าน และในแต่ละพื้นที่โครงการได้สัมภาษณ์ประชาชนหมู่บ้านละ 15 ราย ดังรายละเอียด ในตาราง 1.2

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.4 ขอบเขตของการประเมิน

1.4.1 พื้นที่ที่จะทำการประเมิน

เป็นการกล่าวถึงขั้นตอนการเลือกตัวอย่าง จังหวัด อำเภอ โครงการ และหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน

การเลือกตัวอย่างของการประเมินทำการเลือกดังนี้

1. สุ่มเลือกจังหวัดตัวอย่างมาภาคละ 2 จังหวัด รวม 8 จังหวัด
2. เลือกอำเภอตัวอย่างมาจังหวัดละ 3 อำเภอ (วิธีเลือกไม่ได้ใช้วิธีสุ่ม แต่ไม่ได้บอกว่าจะใช้วิธีเลือกโดยใช้เกณฑ์แบบใด)
3. เลือกโครงการตัวอย่างมา อำเภอละ 3 โครงการ และไม่ได้ใช้วิธีสุ่ม แต่ไม่ได้บอกเกณฑ์ในการเลือกไว้

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

การใช้วิธีไม่สุ่ม (Non-random) จะเป็นการเลือกตัวอย่างแบบที่ไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-Probability Sampling) ผสมกับการสุ่มเลือกจังหวัด ซึ่งเป็นการเลือกแบบที่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Probability Sampling) การใช้วิธีการไม่สุ่ม (Non-Random) จะมีข้อดีตรงที่จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า (การใช้วิธีสุ่มจะทำให้ได้โครงการกระจายกระจายทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก) แต่มีข้อด้อยในเรื่องการนำมาสรุปอ้างอิงเป็นตัวแทนของประชากร (Population) มากกว่าการใช้วิธีสุ่มแต่ ในทางปฏิบัติเมื่อมีค่าใช้จ่ายที่จำกัดผู้วิจัยมักจะใช้วิธีการแบบไม่สุ่มเข้ามาร่วมใช้เสมอ เพราะการใช้วิธีสุ่มจะต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก การใช้การไม่สุ่มจึงหลีกเลี่ยงได้ยาก

ส่วนบุคคลที่จะให้เป็นผู้ประเมินมี 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ 2) ผู้รับผิดชอบโครงการที่อยู่ในพื้นที่ 3) ประชาชน คณะผู้วิจัยเป็นผู้เลือกมาโดยไม่ได้ใช้วิธีสุ่มเช่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มที่ 4) คือคณะผู้วิจัยจะเป็นผู้ประเมินโครงการต่างๆ ประกอบกับการสอบถามกับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวนตัวอย่างมี 1,370 คน (ดังตาราง 1.3)

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
ภาคเหนือ	นครสวรรค์	1. เมือง	1. ถังเก็บน้ำ (หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกรด)
			2. สระน้ำ (หมู่ 9 ตำบลพระนอน)
			3. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 6 ตำบลตะเคียนเลื่อน)
		2. กำลือ	1. สระน้ำ (หมู่ 9 ตำบลหนองเต่า)
			2. สระน้ำ (หมู่ 4 ตำบลหนองเต่า)
			3. บ่อน้ำตื้น (หมู่ 3 ตำบลเขาดิน)
		3. ตาคลี	1. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 5 ตำบลห้อยหอม)
			2. ระบบน้ำสะอาด (หมู่ 3 ตำบลตาคลี)
			3. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 3 ตำบลพรหมนิมิตร์)
พิษณุโลก	1. เมือง	1. บ่อบาดาล (หมู่บ้านหนองห้วยาง ตำบลท่าทอง)	
		2. ถังเก็บน้ำฝน (หมู่บ้านหนองห้วยาง ตำบลท่าทอง)	
		3. บ่อบาดาล (หมู่บ้านคลองวัดไร่ ตำบลบางระกำ)	

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
			4. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 5 ตำบลหัวรอ)
			5. ประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านท่าโพธิ์ ตำบลท่าโพธิ์)
		2. วังทอง	1. ชุดลอกคลองชำเตย (หมู่ 2 ตำบลอินทอง)
			2. ประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านเสื่อลากหาง ตำบลวังทอง)
		3. บางระกำ	1. ประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านท่านางงาม ตำบลท่านางงาม)
			2. ถังเก็บน้ำฝน (หมู่บ้านคยอม่วง ตำบลคยอม่วง)
ภาคกลาง	อ่างทอง	1. เมือง	1. การประปา ตำบลโพสะ หมู่ 5
			2. ระบบน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้าน (หมู่ 10 ตำบลบ้านอิฐ)
			3. บ่อบาดาล (หมู่ 8 ตำบลโพสะ)
		2. ไชโย	1. ภาชนะเก็บน้ำฝน (เลียนแบบ ฝ.30) (หมู่ 2 ตำบลไชยภูมิ)
			2. ภาชนะเก็บน้ำฝน (เลียนแบบ ฝ.30) (หมู่ 3 ตำบลไชยภูมิ)
			3. ภาชนะเก็บน้ำฝน ฝ.33 (กรมอนามัย) (หมู่ 4 ตำบลไชยภูมิ)

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
		3. ป่าโมก	1. ภาชนะเก็บน้ำสะอาด แบบ ผ. 33 (หมู่บ้านโรงช้าง ตำบลโรงช้าง) 2. ภาชนะเก็บน้ำฝน ผ.33 (กรมอนามัย) (หมู่บ้านพายทอง ตำบลพายทอง) 3. ภาชนะเก็บน้ำสะอาด ผ.33 (กรมอนามัย) (หมู่บ้านคลองข่อย ตำบลสายทอง)
	ลพบุรี	1. เมือง	1. ประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านนิคม 3 ตำบลนิคม) 2. บ่อบาดาล (หมู่ 6 ตำบลนิคม) 3. จุดลอกอ่างเก็บน้ำซับเหล็ก (หมู่ 7 ตำบลนิคม)
		2. พัฒนานิคม	1. บ่อบาดาล (ชนิดชักโยก) (หมู่ 10 ตำบลพัฒนานิคม) 2. ระบบประปาชนบท (หมู่ 9 ตำบลพัฒนานิคม) 3. บ่อบาดาล (ชนิดชักโยก) (หมู่ 6 ตำบลพัฒนานิคม)
		3. ทำไร่	1. ระบบน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้าน (หมู่ 5 ตำบลบ้านเบิก) 2. ระบบน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้าน (หมู่ 7 ตำบลบ้านเบิก) 3. ระบบน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้าน (หมู่ 9 ตำบลบ้านเบิก)

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน	
ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	1. เชียรใหญ่	1. สระน้ำประปาคลองโรง (หมู่ 8 ตำบลเขาพระบาท)	
			2. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 2 บ้านทางทอง)	
			3. ประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านคชธรรมราชตำบลบ้านกลาง)	
		2. สีชล	1. ฝ่ายคลองห้วยมุก (หมู่ 11 บ้านขาคาสัก)	
			2. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 2 ตำบลสี่ซัด)	
			3. ประปาหมู่บ้าน (หมู่ 3 ตำบลสี่ซัด)	
		3. ชะอวด	1. ชะอวด	1. ฝ่ายคลองข้ามตุล (หมู่ 1 ตำบลบ้านตุล)
				2. ฝ่ายประชาอาสา (ฝ่ายเมืองใหญ่) (หมู่ 1 ตำบลท่าประจะ)
				3. ชุดลอกคลองบ้านหารกุมแป-บ้าน ไสสีทอง (หมู่ 5 ตำบลบ้านตุล)
				1. โครงการเขื่อนน้ำล้น (หมู่ 2 บ้านเหนือท่า ตำบลเสวีค)
สุราษฎร์ธานี	1. ท่าฉาง	2. โครงการฝ่ายประชาอาสา (หมู่ 4 ตำบลปากฉลุย)		
		3. โครงการบ่อโยก (หมู่ 7 ตำบลเสวีค)		

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
		2. ไชยา	1. ระบบน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้าน (หมู่ 1 อำเภอไชยา) 2. โครงการขุดสระน้ำบ้านห้วยไผ่ (ตำบลป่าเว อำเภอไชยา) 3. โครงการสร้างฝาย คสล. (หมู่ 4 ตำบลป่าเว)
		3. พุนพิน	1. บ่อน้ำตื้น (หมู่ 6 บ้านห้วยกรวด ตำบลมะลวน) 2. โครงการชลประทานขนาดเล็ก (หมู่บ้านห้วยกรวด ตำบลมะลวน) 3. ประปาโรงเรียนวัดบ้านกรวด (หมู่บ้านห้วยกรวด ตำบลมะลวน)
ภาคตะวันออก	ฉะเชิงเทรา	1. กระนวน	1. บ่อบาดาล (หมู่บ้านหัวหนอง ตำบลบ้านฝาง) 2. บ่อบาดาล (หมู่บ้านป่ารัง ตำบลห้วยไผ่) 3. บ่อบาดาล (หมู่บ้านคำมี้ด ตำบลบ้านฝาง)
		2. พล	1. ระบบประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านหนองบัว ตำบลเก้าจิว) 2. ประปาบ่อบาดาล (หมู่บ้านหนองมะ ตำบลโคกสง่า) 3. ระบบประปา (หมู่บ้านคูท ตำบลโคกสง่า)

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
		3. บ้านไผ่	1. ภาชนะเก็บน้ำสะอาด (หมู่บ้านนาโนนสิงห์ทอง ตำบลหินตั้ง)
			2. ฝายทดแทนน้ำ (หมู่บ้านหินลาด ตำบลหินตั้ง)
			3. ภาชนะเก็บน้ำสะอาด (หมู่บ้านนาโนนสิงห์ทอง ตำบลหินตั้ง)
	มหาสารคาม	1. บรบือ	1. บ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านกุดตั้ง ตำบลกุดตั้ง)
			2. บ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านหนองแสง ตำบลห้วยเตย)
			3. บ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านหนองบัว ตำบลกุดตั้ง)
		2. วาปีปทุม	1. บ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านเหล่าหุ้ง ตำบลหัวเรือ)
			2. ระบบน้ำประปาหมู่บ้าน (หมู่บ้านตำแย ตำบลแคน)
			3. ระบบประปา (หมู่บ้านหนองเสือ ตำบลหนองทุ่ม)
			4. ประปาบ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านหนองบัวน้อย ตำบลคงควน)
		3. นาคุณ	1. บ่อน้ำบาดาล (หมู่บ้านหนองกลางโคก ตำบลนาคุณ)

ตารางที่ 1.2 จังหวัด อำเภอ โครงการ/หมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างของการประเมิน (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	อำเภอ	โครงการ/หมู่บ้าน
			2. ประปาอบาตาล (หมู่บ้านหนองผง ตำบลคงยาง)

1.4.2 งานสนาม

ในการออกสำรวจโครงการแหล่งน้ำในแต่ละพื้นที่ได้ทำการออกเก็บข้อมูลจากกลุ่มบุคคลและแหล่งต่าง ๆ โดยวิธีการดังต่อไปนี้ (ตาราง 1.3)

1. สัมภาษณ์รายละเอียดของโครงการแหล่งน้ำ จากผู้บริหารระดับจังหวัดอำเภอ (ใช้แบบ 1)
2. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ (เจ้าของโครงการโดยตรง) (ใช้แบบ 2)
3. สัมภาษณ์ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่ตั้งโครงการ (แบบ 3)
4. ประเมินผลโครงการโดยทีมงาน (แบบ 4) และ
5. ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.4.2 งานสนาม

การเก็บข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่และประชาชน กับใช้การประเมินโดยคณะผู้วิจัย ประกอบการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมินเป็นเครื่องมือ (ดังตาราง 3.1)

ตาราง 1.3 จำนวนตัวอย่างตามแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ

แบบสอบถาม	ผู้ให้ข้อมูลโครงการ	จำนวน (คน)
แบบ 1	ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ	122
แบบ 2	ผู้รับผิดชอบโครงการ ที่อยู่ในพื้นที่	65
แบบ 3	ประชาชน	1,110
แบบ 4	ประเมินโครงการ โดยทีมวิจัย	73
	ประกอบการสอบถาม (ตามที่ตั้งของโครงการ)	
	รวม	1,370

1.4.3 โครงการที่จะประเมิน

โครงการที่ประเมินได้พยายามครอบคลุมงานของหน่วยงานทั้ง 13 หน่วยงาน

1.5 กระบวนการ/ขั้นตอน และวิธีการที่จะใช้ในการประเมิน

กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานมีดังต่อไปนี้

1.5.1 ทำการศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เพื่อศึกษาความมากน้อย และประเภทของโครงการที่แต่ละหน่วยงานจัดทำ

1.5.2 ทำการวางแผนคัดเลือกและกำหนดพื้นที่และโครงการ ที่จะทำการศึกษา

1.5.3 ทำการพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินให้เหมาะสมกับลักษณะประเภทของโครงการ

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.5 กระบวนการ/ขั้นตอน/และวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

ใช้วิธีการสำรวจผสมการเก็บข้อมูลจากเอกสาร มีสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือก่อนมาใช้จริง

กระบวนการและวิธีการประเมินถือว่าถูกหลักทางวิชาการวิจัยและการประเมิน

- 1.5.4 ทำการทดสอบเครื่องมือในสนามที่จังหวัดปราจีนบุรี
- 1.5.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ
- 1.5.6 รับสมัครและฝึกอบรมพนักงานสนาม
- 1.5.7 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม
- 1.5.8 ทำการจัดระเบียบ/เตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์
- 1.5.9 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.5.10 เขียนร่างรายงานการประเมินผลโครงการ
- 1.5.11 ปรับปรุงรายงาน
- 1.5.12 ส่งรายงานการประเมินผลโครงการฯ ฉบับสมบูรณ์

1.6 แนวทางในการประเมินผล

ในการประเมินตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัย ได้กำหนดแนวทางของการประเมินผลไว้ดังนี้

- 1.6.1 ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของแต่ละโครงการของแต่ละหน่วยงานที่ทำการสำรวจ
- 1.6.2 ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้บริหารระดับสูงของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ
- 1.6.3 ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับพื้นที่ของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการที่ได้รับเลือกขึ้นมาศึกษา
- 1.6.4 ทำการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของโครงการ
- 1.6.5 ทำการประเมินผลโครงการโดยทีมวิจัย

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.6 แนวทางในการประเมินผล

มีผู้ประเมิน 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะใช้แบบสอบถาม 4 แบบประเมินในเรื่องที่ต่างกัน และเหมือนกันดังนี้

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ได้ทำการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์ด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้มีการลงรหัส ตรวจสอบ และแก้ไขการลงรหัส และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอข้อมูลด้วยสถิติอัตราการกระจายส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และตารางไขว้

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์	
เนื้อหาในการประเมิน	ผู้ประเมิน
1. บทบาท/หน้าที่ของหน่วยงานและ ลักษณะของ โครงการและวิธีการดำเนินการ	ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ คณะผู้วิจัย (หรือคณะผู้ประเมิน)
2. ลักษณะและสภาพของ โครงการ	ผู้รับผิดชอบ โครงการในพื้นที่ และคณะ ผู้ประเมิน
3. ข้อดีข้อเสียปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และการแก้ไข	1) ผู้บริหารระดับจังหวัด และอำเภอ 2) ผู้รับผิดชอบ โครงการในพื้นที่ 3) ประชาชน 4) คณะผู้ประเมิน
4. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน โครงการ	ประเมินโดยบุคคล 4 กลุ่มเหมือนข้อ 3
<p>หมายเหตุ: ตารางข้างบนนี้ผู้วิจารณ์ได้จัดทำขึ้น โดยดูจากเนื้อหาในรายงาน</p> <p>1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล</p> <p>การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล สถิติใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เบื้องต้นมาวิเคราะห์ คือ การกระจายส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และตารางไขว้</p> <p>การประเมินนี้เป็นการประเมินเบื้องต้น ไม่ได้มีการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเชิงเหตุ-ผล จึงไม่ได้ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) มาวิเคราะห์</p>	

1.8 คุณสมบัติของประชากรและโครงการที่ประเมิน

จากการประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ได้สอบถามประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการ ผู้ตกเป็นตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 47) จากการสอบถามประชาชนที่อยู่ในโครงการ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.1) ระบุว่าโครงการนั้นใช้เป็นที่น้ำอุปโภคและบริโภค รองลงมาร้อยละ 27.2 ใช้เป็นน้ำอุปโภคอย่างเดียว และร้อยละ 13.7 เป็นน้ำบริโภคอย่างเดียว

ลักษณะโครงการที่ตกเป็นตัวอย่าง ร้อยละ 29.4 เป็นระบบประปา ร้อยละ 26.1 เป็นบ่อบาดาล ร้อยละ 20.0 เป็นกานะเก็บน้ำสะอาด ร้อยละ 8.3 เป็นฝายทดน้ำ ร้อยละ 6.2 เป็นสระน้ำ ร้อยละ 6.1 เป็นบ่อน้ำตื้น ที่เหลือเป็นลักษณะอื่น ๆ เช่น อ่างเก็บน้ำ การขุดลอกหนอง/บึง/คลอง เป็นต้น

สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการพื้นที่นั้นประชาชนร้อยละ 27.5 ระบุว่าโครงการนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง และกรมประชาสัมพันธ์ รองลงมาร้อยละ 23.9 เป็นกรมโยธาธิการ ร้อยละ 16.6 เป็นของกรมอนามัย ร้อยละ 11.7 เป็นของในหมู่บ้าน ร้อยละ 8.9 เป็นของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ที่เหลือเป็นของกรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี และกรมการพัฒนาชุมชน

การใช้ประโยชน์จากโครงการนั้น พบว่าชาวบ้าน ร้อยละ 61 ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ นอกจากนั้นพบว่าร้อยละ 50.5 ของผู้ใช้ได้ใช้น้ำจากโครงการหลาย ๆ อย่างเช่น น้ำบริโภค รดน้ำต้นไม้ น้ำอุปโภค และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 14.4 บอกได้ว่าใช้เพื่อการนำบริโภคเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 8.9 บอกว่าใช้ทั้งเพื่อการอุปโภคและบริโภคร้อยละ 9.1 ใช้เพื่อการรดน้ำต้นไม้ ที่เหลือใช้เป็นน้ำอาบ (ร้อยละ 3.4) เลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 1.1) และเก็บคน (ร้อยละ 0.3)

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

1.8 คุณสมบัติของประชากรและโครงการที่ประเมิน

ในตาราง 1.4 ข้อความ “ประชากร” น่าจะเป็นคำว่า “ประชาชน” มากกว่า เพราะในตาราง 1.4 จะเป็นการพูดถึงประชาชนที่เป็น “กลุ่มตัวอย่าง” ซึ่งตรงกับที่กล่าวไว้ในเนื้อหา 1.8

ในวิชาการวิจัย นั้นคำว่าประชากร (Population) จะมีความหมายต่างจาก “ประชาชน” ประชากรหมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรหรือสถาบัน หรือสิ่งของทั้งหมดที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ส่วนประชาชนหมายถึงกลุ่มบุคคลซึ่งอาจจะเป็นประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างก็ได้

สำหรับกลุ่มผู้ที่ไม่ได้ใช้น้ำในจำนวน 444 ราย จากโครงการนั้นได้ให้เหตุผลว่า เพราะว่า มีบ่อหรือสระส่วนตัว (ร้อยละ 19.5) บ้านอยู่ไกลจากโครงการ (ร้อยละ 14.0) โครงการยังไม่เสร็จหรือยังใช้ไม่ได้ (ร้อยละ 12.3) น้ำของโครงการไม่สะอาด เค็ม ขุ่น (ร้อยละ 10.6) ยังไม่ได้ต่อท่อประปาเข้าบ้าน (ร้อยละ 8.2) ที่บ้านใช้น้ำประปาอยู่แล้ว (ร้อยละ 9.4) ที่เหลือนอกนั้นได้ให้เหตุผลหลากหลายอาทิเช่น น้ำของโครงการมีไม่เพียงพอน้ำแห้งฤดูแล้ง (ร้อยละ 7.2) มีน้ำบาดาลอยู่แล้ว (ร้อยละ 3.6) เกิดความขัดแย้งกันไม่สามารถเปิดเชื่อมได้ (ร้อยละ 1.4) เป็นต้น

ชาวบ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.8) มีความเห็นว่าโครงการในหมู่บ้านของเขาตรงกับความต้องการของชาวบ้าน เพราะเหตุว่าสามารถแก้ไขการขาดแคลนน้ำทำให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี ร้อยละ 42.5 รองลงมาร้อยละ 29.3 เห็นว่าทำให้ชาวบ้านได้มีน้ำบริโภคและอุปโภคตลอดปี ร้อยละ 11.0 เห็นว่าทำให้มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ที่พักได้ใช้สะดวก ที่เหลือได้ช่วยชาวบ้าน (ร้อยละ 3.8) ได้เก็บน้ำเอาไว้ใช้ยามขาดแคลน (ร้อยละ 3.3) ค่าน้ำไม่แพง (ร้อยละ 1.1) เป็นต้น

ส่วนชาวบ้านกลุ่มที่คิดว่าโครงการไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน ได้ให้เหตุผลว่า เพราะน้ำไม่สะอาดรสกร่อยมีกลิ่นคาวร้อยละ 27.3 ไม่สามารถแก้ไขการขาดแคลนน้ำได้ตลอดปี ร้อยละ 19.7 มีน้ำบริโภคอุปโภคไม่ตลอดปีร้อยละ 17.3 ร้อยละ 8.9 เห็นว่าวัดเท่านั้นที่ได้ใช้ ร้อยละ 10.1 ของชาวบ้านบอกว่าโครงการที่ได้ไม่ต้องการ ต้องการน้ำประปามากกว่า ที่เหลือด้วยเหตุผลอื่น ๆ เช่น โครงการไม่ได้เข้าในหมู่บ้านต้องการโครงการอย่างอื่น ๆ มากกว่า เป็นต้น

ประชาชนพิจารณาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในท้องถิ่นของเขาว่า เกิดจากความคิดริเริ่มของผู้ใหญ่บ้านกำนันเอง (ร้อยละ 44.2) เกิดจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชน กรมนามัย กรมการปกครอง กรมโยธาธิการ กรมการพัฒนาชุมชน และกรมทรัพยากรธรณี (ร้อยละ 19.0) เกิดจากประชาชนเอง ร้อยละ 20.6 เกิดจากความคิดริเริ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด ประชาชนร่วมกับบุคคลอื่น ๆ สภาตำบลและครู ร้อยละ 8.5, 4.1, 2.1 และ 1.4 ตามลำดับ

การที่มีโครงการนี้เกิดขึ้นในชุมชนของชาวบ้านร้อยละ 6.6 เห็นว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคของชุมชนเขาได้ ชาวบ้านร้อยละ 93.4 เห็นว่าโครงการที่เกิดมานั้นสามารถแก้ปัญหาในชุมชนของเขาได้ 2 ใน 3 เห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 61.9 ของประชาชนเห็นว่าโครงการน้ำบริโภคอุปโภคนั้นแก้ปัญหาได้ตลอดทั้งปี

ชาวบ้านที่ได้แนะนำจากโครงการมาบริโภคส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.6) ไม่ได้มีการบำบัดน้ำก่อนการบริโภค ส่วนผู้ที่ได้มีการควบคุมคุณภาพของน้ำโดยการบำบัดน้ำก่อนบริโภคนั้นพบว่า

ร้อยละ 49.0 ใช้วิธีการแกว่งสารส้ม ร้อยละ 25.0 ของประชาชนบำบัดโดยการต้ม ร้อยละ 14.2 บำบัดโดยใช้เครื่องกรองน้ำ และร้อยละ 11.3 บำบัดโดยการเก็บน้ำทิ้งไว้ในบ่อจนใสแล้วจึงนำมาใช้

สำหรับน้ำเพื่อการอุปโภคชาวบ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.1) ใช้เพื่ออาบน้ำซักผ้าและใช้ใน ห้องน้ำ (ตาราง 1.4)

ตาราง 1.4 ลักษณะของประชากรและโครงการที่ประเมิน

ลักษณะประชาชน/โครงการ	อัตราส่วนร้อยละ
ประเภทของโครงการ (1,106 ราย)	100.0
น้ำบริโภค	13.7
น้ำอุปโภค	27.2
น้ำบริโภคอุปโภค	59.1
ลักษณะโครงการ (1,090 ราย)	100.0
ระบบประปา	29.4
บ่อน้ำบาดาล	26.1
ภาชนะเก็บน้ำสะอาด	20.0
ฝายทดน้ำ	8.3
สระน้ำ	6.2
บ่อน้ำตื้น	6.1

ตาราง 1.4 ลักษณะของประชากรและโครงการที่ประเมิน (ต่อ)

ลักษณะประชาชน/โครงการ	อัตราส่วนร้อยละ
ชุดลอกหนอง/คลอง/บึง	3.2
อ่างเก็บน้ำ	0.7
หน่วยงานที่รับผิดชอบ (1,082 ราย)	100.0
กรมชลประทาน	5.6
กรมการปกครอง กรมประชาสงเคราะห์	27.5
กรมโยธาธิการ	23.9
สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท	8.9
กรมอนามัย	16.6
กรมทรัพยากรธรณี	5.6
กรมพัฒนาชุมชน	0.2
ผู้ใหญ่บ้าน	11.7
เพศ (1,088 ราย)	100.0
ชาย	47.0
หญิง	53.0
การใช้ประโยชน์จากโครงการ (1,104 ราย)	100.0
ใช้ (618 ราย)	61.0
ไม่ใช้ (486 ราย)	39.0
การใช้ ใช้น้ำดื่ม (618 ราย)	100.0
การบริโภคน้ำ	14.4
รดน้ำต้นไม้สวนครัว	9.1
บริโภค/อุปโภค/อาบน้ำเลี้ยงสัตว์	50.5
อุปโภค	12.3
อุปโภค/บริโภค	8.9
เก็บไว้	0.3
น้ำอาบ	3.4
PS 492	253

ตาราง 1.4 ลักษณะของประชากรและโครงการที่ประเมิน (ต่อ)

ลักษณะประชาชน/โครงการ	อัตราส่วนร้อยละ
เลี้ยงสัตว์	1.1
สาเหตุที่ไม่ใช้ (444 ราย)	100.0
มีน้ำบริโภคเพียงพอ	10.6
มีบ่อ/สระใช้ส่วนตัว	19.5
วัดใช้	0.8
มีบ่อน้ำในหมู่บ้าน	1.0
ถังรับซึม	1.4
โครงการยังไม่เสร็จ	12.3
บ้านอยู่ไกลโครงการ/ไม่สะดวก	14.0
ไม่ได้ติดต่อปรึกษา	8.2
น้ำแห้งฤดูแล้ง/น้ำไม่เพียงพอ	7.2
เกิดความขัดแย้งกันไม่สามารถเปิดเขื่อน	1.4
น้ำเค็มไม่สะดวก	10.6
ใช้น้ำประปา	9.4
น้ำบาดาล	3.6
ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน (1,103 ราย)	100.0
ตรง	81.8
ไม่ตรง	18.2
เหตุผลที่ตรง (851 ราย)	100.0
แก้ไขการขาดแคลนน้ำ/มีน้ำอุปโภคตลอดปี	42.5
มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ที่พัก/ทำสวนครัว	11.0
ค่าน้ำไม่แพง	1.2
น้ำไม่เค็ม/สะดวก/ปลอดภัย	4.6
เก็บกักน้ำไว้	3.3
เป็นศูนย์กลางในหมู่บ้าน	0.6

ตาราง 1.4 ลักษณะของประชากรและโครงการที่ประเมิน (ต่อ)

ลักษณะประชาชน/โครงการ	อัตราส่วนร้อยละ
วัดใช้/อยู่ใกล้	0.5
มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดปี	29.3
เหมาะสมกับเศรษฐกิจ/ช่วยชาวบ้านได้	3.8
แหล่งน้ำอยู่ใกล้/ประหยัดปลอดภัย/มีน้ำเพียงพอ	1.4
น้ำกร่อยมีกลิ่นคาว	0.8
น้ำมีน้อย	0.8
เหตุผลที่ไม่ตรง (168 ราย)	100.0
ไม่สามารถแก้ไขการขาดแคลนน้ำ/มีน้ำอุปโภคได้ไม่ตลอด	19.7
มีแหล่งน้ำอยู่ไกลที่พิค	10.7
เก็บกักน้ำไว้	2.4
วัดใช้/อยู่ไกล	8.9
น้ำไม่สะอาด/มีกลิ่นคาว/น้ำกร่อย	27.3
โครงการไม่เข้ามาในหมู่บ้าน	1.8
บ่อที่อื่นแห้ง	0.6
มีน้ำอุปโภคบริโภคไม่ตลอดปี	17.3
ต้องการน้ำมากกว่าถัง	0.6
ค่าน้ำแพง	0.6
ต้องการน้ำประปา	10.1
ผู้ริเริ่มโครงการ (846 ราย)	100.0
เจ้าหน้าที่	19.0
ราษฎร	20.6
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	44.2
ครู	1.4
สส./สจ.	8.5
สภาตำบล	2.2
PS 492	255

ตาราง 1.4 ลักษณะของประชากรและโครงการที่ประเมิน (ต่อ)

ลักษณะประชาชน/โครงการ	อัตราส่วนร้อยละ
ประชาชน/ครู/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/เจ้าหน้าที่	4.1
โครงการช่วยแก้ปัญหาได้กี่ % (1,095 ราย)	55.8
โครงการแก้ปัญหาได้ทั้งปีหรือไม่ (1,046 ราย)	100.0
ได้ตลอดปี	61.9
ไม่ตลอด	38.1
มีการบำบัดน้ำก่อนนำบริโภคหรือไม่ (525 ราย)	100.0
ไม่มี	72.6
มี	27.4
มีการบำบัด โดยวิธีใด (141 ราย)	100.0
ต้ม	25.5
ใช้เครื่องกรองน้ำ	14.2
แกว่งสารส้ม	49.0
เก็บน้ำทิ้งไว้ใช้ในบ่อ	11.3

1.9 ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผลโครงการฯ

ระยะเวลาดำเนินงาน 9 เดือน

1.10 ทีมวิจัย

เพื่อให้งานประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคเกิดประโยชน์มากที่สุดทั้งในด้านผลที่ได้จากการประเมินและทางด้านวิชาการ จึงได้จัดให้ทีมประเมินผลประกอบด้วยสถาบันการศึกษาของรัฐดังต่อไปนี้ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้รับผิดชอบ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รายชื่อทีมวิจัย

ศ.ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
รศ.ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม
รศ.ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข
ผศ.ดร. อาคม ใจแก้ว
รศ. ธวัชชัย อาทรธุระสุข
อ. วิมาลา ชโยคม
นาย เลขา วัลไพจิตร
น.ส. โสภิต ผ่องเสรี
น.ส. ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ
ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 8 นครสวรรค์

ทีมกำกับและประสานงาน

ศ.ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
รศ.ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม

ผู้รับผิดชอบภาพรวม

รศ.ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม
ศ.ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
น.ส. โสภิต ผ่องเสรี
น.ส. ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์
น.ส. ศรีสุดา วุฒิปราโมทย์
น.ส. เขาวลัักษณ์ เกียงเอียด

ผู้รับผิดชอบภาคเหนือ

ศ.ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

รศ.ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม

อ. วิมาลา ชโยดม

ผู้รับผิดชอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รศ.ดร. สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

รศ. สุรนาถ ขะมะณรงค์

ผู้รับผิดชอบภาคใต้

ผศ.ดร. อาคม ใจแก้ว และคณะ

ผู้รับผิดชอบภาคกลาง

รศ. ธวัชชัย อาหารธุระสุข และคณะ

ทีมวิเคราะห์และประมวลผล

รศ.ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม

ศ.ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

น.ส. ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์

น.ส. ศรีสุตา วุฒิปราโมทย์

ส่วนที่ 2 ตัวอย่างการรายงานผลการประเมินในเรื่องที่สำคัญบางเรื่อง

2.1 บทบาทของหน่วยงาน

ตาราง 2.1 บทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำบริโภคจากการประเมินของผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ

บทบาทน้ำบริโภค	อื่น ๆ	หน่วยงาน										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
เจาะบ่อบาดาล	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
ประปาหมู่บ้าน	-	-	-	/	-	-	-	-	-	/	-	-
ทำถังเก็บน้ำฝน	-	-	-	/	-	-	/	-	/	-	-	
เจาะบ่อ+ทำถังเก็บน้ำฝน	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	
ประปา+ถังเก็บน้ำฝน	-	-	-	/	-	-	/	-	-	-	-	
เจาะบ่อ+ประปา+ถังเก็บ	/	-	-	-	/	-	-	-	-	-	/	
ขุดบ่อน้ำตื้น	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ขุดบ่อ+ถังเก็บน้ำมัน	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	
เจาะบ่อ+ประปา+ถังเก็บ และขุดบ่อ	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-	
ซ่อมแซมแหล่งเก็บน้ำ	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	/	
ประสานงาน+สำรวจ ความต้องการ	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	
ทำโอ่ง+จัดตั้งกองทุน	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	
ประสานงานร่วมกับ หน่วยงานอื่น	-	-	/	/	/	-	/	/	/	/	/	
สำรวจความต้องการของ ประชาชน	-	/	-	/	/	-	/	-	/	-	-	
คัดเลือกพื้นที่	/	-	-	/	/	-	/	-	/	-	-	
สำรวจแหล่งน้ำ	-	/	/	-	-	-	/	/	/	/	-	
แนะนำชาวบ้าน	/	-	/	/	-	-	/	-	/	-	-	
ไม่มีบทบาทโดยตรง	/	/	/	/	-	-	-	-	-	-	-	
ประปา+สำรวจ	-	/	-	/	/	/	-	-	-	-	-	
ประสานงาน+นำน้ำไปแจก	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	
ดูแลคุณภาพน้ำ	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	

ตาราง 2.1 บทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำบริโภคจากการประเมินของผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ (ต่อ)

บทบาทน้ำบริโภค	อื่น ๆ	หน่วยงาน										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ประสานงาน+นำน้ำไปแจก	-	-	-	/	-	-	-	-	-	/	/	-
ประสานงาน+สำรวจ+เลือกพื้นที่แนะนำ	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-
เจาะบ่อ+ประปา+ชุดบ่อน้ำไปแจก	/	-	-	/	-	-	/	-	-	-	-	-
ดำเนินการให้มีแหล่งเก็บน้ำ	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	/
ซ่อมแซมแหล่งเก็บน้ำ+แนะนำ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
ซ่อมแซม+ประสานงาน+สำรวจ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เจาะบ่อ+ประปา+ถังเก็บ	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-
เจาะบ่อ+ประปา+ซ่อมแซม	-	-	-	/	-	/	-	-	-	-	-	-
กำหนดนโยบายจัดสรร	-	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
ทำถังเก็บน้ำฝน+ทำโอ่ง	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-	-

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. อื่นๆ	2. กรมชลประทาน	8. กรมทรัพยากรธรณี
- กองบัญชาการทหารสูงสุด	3. กรมประมง	9. สำนักงานส่วนอำเภอ
- กรมส่งเสริมสหกรณ์	4. กรมการปกครอง	10. กรมการพัฒนาชุมชน
- กรมพัฒนาที่ดิน	5. กรมโยธาธิการ	11. สำนักงานเกษตรจังหวัด
- กรมป่าไม้	6. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท	และอำเภอ
- สำนักงานปฏิรูปที่ดิน	7. กรมอนามัย	

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.1เรื่องบทบาทและวิธีดำเนินการของหน่วยงานนี้ประเมิน (ควรนำจะใช้คำว่า "ให้ข้อมูล" มากกว่าคำว่าประเมิน) เพราะว่าเป็นการให้ความจริง (Facts) ไม่ใช่เป็นการประเมิน (Evaluation)

ตารางที่ 2.1 ผู้วิจัยใช้หมายเลข 1 - 11 แทนหน่วยงาน ทำให้ผู้อ่านต้องมาแปรเป็นหน่วยงานซึ่งจะทำให้ยากลำบาก วิธีจะทำให้เข้าใจได้ง่ายคือใช้ตัวย่อ จะทำให้เข้าใจได้ง่ายกว่า เช่น กชป. แทนกรมชลประทาน กปค. แทนกรมประมง กปค. กรมการปกครอง จำนวนตัวอักษร 3 ตัว แต่จะทำให้พิมพ์อยู่ในตารางที่มีเนื้อที่ของช่องที่จำกัดได้

ส่วนการเสนอเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานนี้ถือว่าวิธีการที่มีจะทำให้เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานทำได้ง่ายและประหยัดเนื้อที่ในการนำเสนอ

2.2 การประเมินสภาพน้ำที่ใช้บริโภคโดยคณะผู้ประเมิน

ตาราง 2.8 คุณภาพ ความเหมาะสม การจัดสร้างและความสมเหตุสมผลของการทำงานของโครงการนำบริโภคจากการประเมินของผู้ประเมิน

คุณภาพ / ความเหมาะสม การจัดสร้าง / ความสมเหตุสมผล	อัตราส่วนร้อย
คุณภาพน้ำบริโภค (70 ราย)	100.0
ใสดี	68.6
ใสปานกลาง	20.0
ขุ่น	7.1
ขุ่นมาก	4.3
เหมาะสมกับการบริโภค (73 ราย)	100.0
เหมาะสม	67.1
ไม่เหมาะสม	32.9
เหตุผลที่เหมาะสมกับการบริโภค (49 ราย)	100.0
น้ำจืด	22.5
น้ำสะอาดไม่มีสีเจือปน	55.1
คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี	16.3
ชาวบ้านไม่ต้องไปไกล	2.0
เป็นน้ำประปา	4.1
เหตุผลที่ไม่เหมาะสม (21 ราย)	100.0
น้ำเป็นสนิม	19.0
เป็นน้ำกร่อย	9.5
น้ำขุ่น / รสเค็ม	61.9
ชาวบ้านรังเกียจ	4.8
น้ำไม่ได้กรอง	4.8

ความเพียงพอต่อการบริโภค (61 ราย)	100.0
เพียงพอ	77.0
ไม่เพียงพอ	23.0
บริโภคได้ก็ครัวเรือน เฉลี่ย	98.9
บริโภคได้ทั้งปีหรือไม่ (58 ราย)	100.0
ได้ทั้งปี	74.1
ไม่ทั้งปี	25.9

สำหรับโครงการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคนั้น ผลการประเมินพบว่าเหมาะสมที่เป็นน้ำอุปโภคร้อยละ 70.2 ที่ประเมินว่าเหมาะสมเพราะว่า ร้อยละ 52.3 ประเมินว่าเพราะปริมาณน้ำมีมากและสะอาด ร้อยละ 34.8 ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ ร้อยละ 4.3 เท่ากันบอกว่าปิดเปิดเป็นเวลาได้ใช้ในยามขาดแคลน และอยู่ที่จุดศูนย์กลาง ส่วนโครงการที่ถูกประเมินว่าไม่เหมาะสมเพราะว่าปริมาณน้ำน้อย (ร้อยละ 60.0) น้ำไม่เพียงพอ (ร้อยละ 20) ชาวบ้านได้ใช้ไม่เต็มที่ (ร้อยละ 10) และอยู่ห่างไกลร้อยละ 10 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.4) ใช้ได้ทั้งปี ช่วงเวลาที่ใช้ไม่ได้คือฤดูร้อน ครัวเรือนที่ได้ใช้น้ำโดยเฉลี่ย 90.1 ครัวเรือน (ตาราง 2.9)

(จากครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมดโดยเฉลี่ย 90.1 ครัวเรือนที่ได้ใช้น้ำ)

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.2 ในส่วนนี้จะยกตัวอย่างของ การประเมินสภาพน้ำที่ใช้บริโภคโดยคณะผู้ประเมินเป็น ไปดังตาราง 2.8 ผู้ประเมินได้ประเมินสภาพน้ำจากโครงการพบว่า ส่วนใหญ่มีคุณภาพดีเหมาะสม (ร้อยละ 67.1) ที่ไม่เหมาะสมมีถึง (ร้อยละ 32.9) ตรงจุดนี้ผู้ประเมินไม่ได้ประเมินว่าคุณภาพน้ำที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 32.9 นั้นเป็นปริมาณมาก หรือน้อย ซึ่งแสดงว่าผู้ประเมินพยายามระมัดระวังไม่ใช้คำนิยมในการประเมิน แต่ในทัศนะผู้วิจารณ์ แล้วมีความเห็นว่า เป็นจำนวนมาก ซึ่งจำนวนน้ำที่ไม่เหมาะสมไม่น่าจะเกิน ร้อยละ 10 (ซึ่งแน่นอนเป็นคำนิยม ของผู้ประเมินเอง)

การประเมินของผู้ประเมินเป็นการประเมินด้วยสายตา ไม่ได้ใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ช่วย เช่น การหาเชื้อโรคในน้ำ เพราะถ้ามีเชื้อโรคในน้ำก็จะเป็นอันตรายต่อประชาชน และการตะกอนที่มีอยู่ในน้ำ เพราะชาวบ้านเมื่อบริโภคไปก็จะเป็นโรคนิว ซึ่ง 2 ลักษณะนี้เป็นมาตรฐานของน้ำประปาของคนในเขตชุมชนเมือง ประเด็นนี้ผู้วิจารณ์ไม่ได้หมายความว่าต้องทำน้ำบริโภคของประชาชนชาวชนบทให้มีคุณภาพเท่าน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งจะเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ เพียงแต่น่าจะทำเป็นข้อสังเกตไว้ว่าลักษณะน้ำดังกล่าวอยู่ในระดับใด

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

ตาราง 2.12 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ (ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ)

วิธีดำเนินการจัดทำ โครงการนำอุปโลก	หน่วยงาน										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
พื้นที่ห่างไกล	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-	-
พื้นที่บางแห่งไม่มีน้ำ / มีน้อย	/	/	/	-	/	-	-	-	/	/	-
พื้นที่บางแห่งน้ำกร่อย / น้ำเค็ม	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	/
ราษฎรไม่ยินยอม	-	/	-	/	/	/	-	-	-	-	-
ข้อมูลไม่ตรงตามความจริง	-	-	-	/	/	-	-	-	-	/	-
ขาดการประสานงาน	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
ขั้นตอนการทำงานล่าช้า	-	-	-	/	-	-	/	-	/	/	-
พื้นที่บางแห่งไม่มีน้ำ / การทำงานล่าช้า	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
ชาวบ้านไม่มีความต้องการมาก	-	-	-	/	-	-	/	-	-	-	-
ชาวบ้านไม่มีความต้องการมาก / พื้นที่ บางแห่งไม่มีน้ำ	-	-	-	/	-	-	-	-	/	-	-
มีปัญหาเรื่องที่ดิน / ชาวบ้านคัดค้าน	-	/	/	/	/	/	/	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายสูง	/	-	-	/	-	-	/	/	/	-	/
อุปกรณ์ เครื่องมือไม่พร้อม	-	-	-	/	-	-	/	/	-	-	-
ความร่วมมือของประชาชนมีน้อย	-	-	/	/	/	/	/	-	-	/	-

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.3 การประเมินปัญหาและอุปสรรคของโครงการ นั้น ได้ถามจากผู้ประเมิน 3 กลุ่ม คือผู้บริหารฯ ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดี! เพราะจะทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค ในทรรศนะของคนทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมองปัญหาที่แตกต่างกันออกไป

ตาราง 2.12 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ (ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ) (ต่อ)

วิธีดำเนินการจัดทำ โครงการน้ำอุปโภค	หน่วยงาน										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ช่วงเวลาที่ทำไม่ตรงกับความต้องการ ขาดงบประมาณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	/	-
ปัญหาที่ดิน / ค่าใช้จ่ายสูง / เครื่องมือ ไม่พร้อม	/	/	-	-	-	-	-	-	-	-	-
แหล่งน้ำสาธารณะ	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-
พื้นที่บางแห่งไม่มีน้ำ / ค่าใช้จ่ายสูง	-	-	-	-	-	-	/	-	-	-	-
สภาพดิน / ค่าใช้จ่ายสูง / ความร่วมมือ ประชาชน	-	-	-	/	-	-	/	-	-	/	-
ชาวบ้านนำน้ำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์	-	-	/	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ : รหัสหน่วยงานดูที่ท้ายตาราง 2.1

ตาราง 2.13 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำโครงการน้ำบริโภคอุปโภคจากการประเมินของ
ผู้รับผิดชอบโครงการ

ปัญหาและอุปสรรค	อัตราส่วนร้อยละ
การมีปัญหาคโครงการน้ำบริโภค (65 ราย)	
อัตราส่วนร้อยละที่มีปัญหา (27 ราย)	41.5
ประเภทของปัญหาคโครงการน้ำบริโภค (27 ราย)	100.0
ขาดเครื่องกรองน้ำ	7.4
ขาดการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ	33.4
ขาดการประชุมชี้แจงชาวบ้านให้สายไฟของโครงการผ่าน	3.7
ชาวบ้านไม่ยินยอมบริโภคน้ำประปา / บาดาล	11.1
เมื่อเสียชาวบ้านไม่สามารถทำได้เองต้องมีช่างมาแก้	3.7
ขุดแล้วไม่เจอน้ำ	3.7
การสร้างในที่ส่วนบุคคล	3.7

การซึมรั่วของภาชนะเก็บกักน้ำ	7.4
อุปกรณ์ขัดข้องไม่สามารถจ่ายน้ำได้	3.7
การสร้างไม่สนองต่อความต้องการ	3.7
งบประมาณมีไม่เพียงพอ	3.7
ขาดงบประมาณของตนเอง / อาศัยหน่วยงานอื่นๆ	3.7
ใช้เวลาสร้างนานเกินไป	3.7
ไม่มีการประชุมชี้แจง / การสร้างในที่ส่วนบุคคล / และการซึมรั่วของภาชนะ	7.4
การมีปัญหาโครงการน้ำอุปโภค (65 ราย)	
อัตราส่วนร้อยละที่มีปัญหา (20 ราย)	30.8
ประเภทของปัญหาโครงการน้ำอุปโภค (20 ราย)	100.0
ขาดการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ	40.0
คุณภาพของน้ำไม่ดีพอ (สนิมเหล็ก)	10.0
การประชุมชี้แจงชาวบ้านให้สายไฟของโครงการผ่าน	5.0
งบประมาณไม่พอ	25.0
ความลึกของบ่อไม่ได้มาตรฐาน	10.0
น้ำมีปริมาณน้อย	10.0

ตาราง 2.14 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการน้ำบริโภคน้ำอุปโภคจากการ
ประเมินของประชาชน

หน่วย : คน

ปัญหา	ประเภทของโครงการ			
	น้ำบริโภค	น้ำอุปโภค	น้ำบริโภคอุปโภค	รวม
การมีปัญหและอุปสรรค	100.0 (140)	100.0 (299)	100.0 (638)	100.0 (1,077)
ไม่มี	96.4	87.0	90.0	90.0
มี	3.6	13.0	10.0	10.0
เหตุผลที่มีปัญหา	100.0 (5)	100.0 (31)	100.0 (58)	100.0 (94)
ที่ตั้งไม่เหมาะสม	20.0	87.1	32.8	49.9
จุดแล้วน้ำไม่ออก	20.0	3.2	8.6	7.4
ถึงเก็บน้ำไม่อยู่	20.0	-	3.4	3.2
บ่อบาด	-	-	3.4	2.1
ทำได้ไม่ทั่วถึง	-	3.2	19.1	12.8
กลัวเสียเงิน	20.0	-	24.1	16.0
อยากได้น้ำประปา	-	-	1.7	1.1
ไม่เข้าใจโครงการ	20.0	6.5	1.7	4.3
ชาวบ้านไม่เห็นด้วย กับการทำโครงการ	-	-	5.2	3.2

ตาราง 2.15 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจากการประเมินของทีมประเมิน

ปัญหาทั่วไปของโครงการ	หน่วยงาน							รวม
	1	2	3	4	5	6	7	
คุณภาพน้ำไม่ดีพอ	-	9.1	28.6	-	-	-	33.3	10.0
ไม่มีพื้นที่เหมาะสมในการ หาแหล่งน้ำ	-	18.2	-	-	-	-	-	6.0
โครงการไม่เสร็จเพราะ งบประมาณหมด	25.0	9.1	-	12.5	-	-	-	10.0
น้ำมีปริมาณน้อย	25.0	9.1	42.8	37.5	-	-	66.7	22.0
ความขัดแย้งของชาวบ้าน เป็นป่าช้าชาวบ้านไม่ใช่	25.0	-	-	12.5	-	-	-	4.0
ภาชนะรั่วซึม	-	9.1	-	-	-	-	-	2.0
ท่อ main สิ้น	25.0	27.2	14.3	12.5	-	-	-	12.0
ห่างไกลครัวเรือน	-	9.1	-	12.5	-	-	-	12.0
ห่างไกลครัวเรือน	-	-	-	12.5	33.3	33.3	-	6.0
ไม่มีถังเก็บน้ำสำรอง	-	9.1	-	-	-	-	-	4.0
ชาวบ้านไม่นิยมบริโภค	-	-	14.3	-	66.7	66.7	-	12.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	4	11	14	7	8	3	3	50

2.4 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน / โครงการ

ตาราง 4.1 เกณฑ์การสนองความต้องการของประชาชนจากการประเมินของผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ

การสนองความต้องการ ประชาชน	หน่วยงาน											รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
ต่ำกว่า 40 %	25.0	-	-	-	-	-	-	-	9.1	-	-	1.7
40 - 49 %	50.0	-	5.9	12.5	-	-	25.0	-	9.1	20.0	-	6.9
50 - 69 %	-	33.3	11.8	-	16.7	18.8	-	7.1	9.1	-	-	11.2
70 - 89 %	25.0	55.6	58.8	12.5	66.7	37.5	50.0	57.1	54.5	20.0	40.0	48.3
90 - 100 %	-	11.1	20.6	75.0	16.7	43.8	25.0	35.7	18.2	60.0	60.0	31.9
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100.0
จำนวน	4	9	34	8	6	16	4	14	11	5	5	100.0(116)

หมายเหตุ : รหัสหน่วยงาน

1. อื่นๆ
2. กรมชลประทาน
3. กรมประมง
4. กรมการปกครอง
5. กรมโยธาธิการ
6. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
7. กรมอนามัย
8. กรมทรัพยากรธรณี
9. สำนักงานส่วนอำเภอ
10. กรมการพัฒนาชุมชน
11. สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.4 ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน/โครงการ ประเมินจากผู้ประเมิน 3 กลุ่มเช่นเดียวกัน ผลการประเมินจากกลุ่มประชาชนผู้รับบริการนั้นคือเป็นการประเมินที่สำคัญแต่จะต้องระวังว่าประชาชนนั้น คอบด้วยความเป็นอิสระหรือไม่ แต่โครงการวิจัยประเมินนี้จัดทำโดยนักวิชาการที่เป็นกลางน่าจะเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ว่า จะไม่มีอิทธิพลต่อประชาชนผู้ตอบ

ตาราง 4.2 การตอบสนองความต้องการของประชาชนจากการประเมินของผู้รับผิดชอบโครงการ

การมีน้ำอุปโภค	ประเภทของน้ำ		รวม
	น้ำบริโภค	น้ำอุปโภค	
ได้ทั้งปี	71.4	80.0	76.1
ไม่ได้ทั้งปี	28.6	20.0	23.9
รวม (92 ราย)	100.0	100.0	100.0

ตาราง 4.3 ระยะเวลาที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ระยะเวลา	อัตราส่วนร้อยละ
1 ปี	57.0
2 ปี	25.9
3 ปี	10.3
4 ปี ขึ้นไป	6.8
รวม (58 ราย)	100.0

ตาราง 4.4 จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากโครงการ

จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากโครงการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	รวม
จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์จากโครงการทั้งหมด	119.3	10	800	58
จำนวนครัวเรือนที่ใช้เพื่อน้ำบริโภค	109.6	0	900	38
จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์ในครัวเรือน	148.1	10	906	40
จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร	97.8	2	900	18
จำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์เพื่อปศุสัตว์	177.8	4	800	18

ตาราง 4.5 การตอบสนองความต้องการของประชาชนจากประชาชน

การใช้ประโยชน์จากโครงการและเหตุผล	อัตราส่วนร้อย
การใช้ประโยชน์จากโครงการ (1,104 ราย)	100.0
ไม่ใช่	39.0
ใช่	61.0
ใช้เพื่อการใด (612 ราย)	100.0
บริโภค	14.4
รดน้ำต้นไม้สวนครัว	9.1
อุปโภค	15.5
อุปโภคและบริโภค	59.9
เลี้ยงสัตว์	1.1
เหตุผลที่ไม่ใช่ (416 ราย)	100.0
มีน้ำบริโภคเพียงพอ	10.6
มีบ่อ / สระใช้ส่วนตัว / มีน้ำอุปโภคอยู่แล้ว	33.5
วัดใช้	0.8
ถังรับซึม	1.4
โครงการยังไม่เสร็จ	12.3
บ้านอยู่ไกลโครงการ / น้ำที่ได้ไม่สะอาด	14.0
ไม่ได้ติดต่อประปา	8.2
น้ำแห้งฤดูแล้ง / น้ำไม่เพียงพอ	7.2
เกิดความขัดแย้งกันไม่สามารถเปิดใช้ได้	1.4
น้ำเค็มไม่สะอาด	10.6
ตรงกับความต้องการของประชาชนหรือไม่ (1,103 ราย)	100.0
ตรง	81.8
ไม่ตรง	18.2

ตาราง 4.5 การตอบสนองความต้องการของประชาชนจากประชาชน (ต่อ)

เหตุผล	อัตราส่วนร้อยละ
เหตุผลที่ตรง (851 ราย)	100.0
แก้ไขการขาดแคลนน้ำ / มีน้ำอุปโภคตลอดปี	42.5
มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ที่พัก / ทำสวนครัว	11.0
ค่าน้ำไม่แพง	1.2
น้ำไม่เค็ม / สะอาด / ปลอดภัย	4.6
เก็บกักน้ำไว้	3.3
เป็นศูนย์กลางในหมู่บ้าน	0.6
วัดใช้ / อยู่ใกล้	0.5
มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดปี	29.3
แหล่งน้ำอยู่ใกล้ / ประหยัดปลอดภัย / มีน้ำเพียงพอ	1.4
น้ำกร่อยมีกลิ่นคาว	0.8
น้ำมีน้อย	0.8
เหตุผลที่ไม่ตรง (168 ราย)	100.0
เหมาะสมกับเศรษฐกิจ / ช่วยชาวบ้านได้	3.8
ไม่สามารถแก้ไขการขาดแคลนน้ำ / มีน้ำอุปโภคได้ไม่ตลอด	19.7
มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้ที่พัก	10.7
เก็บกักน้ำไว้	2.4
วัดใช้ / อยู่ใกล้	8.9
น้ำไม่ค่อยสะอาด / มีกลิ่นคาว / น้ำกร่อย	27.3
โครงการไม่เข้ามาในหมู่บ้าน	1.8
บ่อที่อื่นแห้ง	0.6
ต้องการน้ำมากกว่าถัง	0.6
ค่าน้ำแพง	0.6
ต้องการน้ำประปา	10.1

2.5 ต้นทุนและค่าใช้จ่ายของโครงการ

ส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการอาจพิจารณาจากต้นทุน และค่าใช้จ่ายของโครงการ ดังนั้นคณะประเมินผลจึงได้ร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการ ประชาชนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและความคุ้มค่าของการก่อสร้างโครงการแหล่งน้ำ และวิธีการจัดทำโครงการที่ใช้ต้นทุนต่ำ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนของโครงการ เนื่องจากประเภทของโครงการมีความหลากหลาย และลักษณะการผันแปรของโครงการแต่ละโครงการแต่ละประเภทมีมาก เช่นการขุดบ่อบาดาล ค่าใช้จ่ายจะขึ้นอยู่กับความลึกและความกว้างขนาดของบ่อแล้วยังขึ้นอยู่กับความยากลำบากของการขุดเจาะและอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ หรือประปาบาดาล นอกจากจะขึ้นอยู่กับความลึก ความยากในการขุดเจาะ ขนาดของบ่อที่ต้องการขุดเจาะแล้วยังขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ รวมทั้งการเดินทางไปตามบ้านเรือนต่างๆ ด้วยเหตุนี้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยของโครงการจึงไม่สามารถบอกอะไรได้มาก นอกจากเป็นการบ่งบอกให้รู้ถึงยอดค่าใช้จ่ายรวมเท่านั้น ไม่ถึงขั้นที่จะไปใช้ประโยชน์ตัดสินใจเปรียบเทียบระหว่างโครงการที่อยู่ในประเภทเดียวกันหรือว่าต่างประเภทได้ เพราะตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของโครงการแต่ละโครงการนั้นมีมากมายที่ทำให้ต้นทุนและค่าใช้จ่ายของโครงการแต่ละโครงการแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามก็ได้มีความพยายามในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวตามที่ได้ระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไข และขอบเขตของการประเมินผลครั้งนี้

การที่ราคามีความแตกต่างกันระหว่างภายในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงานนั้น เนื่องจากขนาดของโครงการ ภูมิภาคของโครงการและที่ตั้งของโครงการรายละเอียดในภาคผนวกท้ายบท

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.5 ในเรื่องต้นทุนและค่าใช้จ่ายนี้คณะผู้ประเมินได้บอกไว้แล้วว่า ไม่ได้ประเมินลึกซึ่งถึงขั้นที่จะไปใช้ประโยชน์ตัดสินใจเปรียบเทียบระหว่างโครงการที่อยู่ในประเภทเดียวกันหรือว่าต่างประเภทได้ ดังแสดงไว้ในรายงานที่แนบ โดยตัวเน้น(โดยผู้วิจารณ์)

ตาราง 4.6 ต้นทุนที่ใช้จ่ายในการจัดทำโครงการ (ผู้รับผิดชอบโครงการ)

การลดต้นทุนในการจัดทำโครงการน้ำบริโภค	อัตราส่วนร้อยละ
การลดต้นทุนในการจัดทำโครงการน้ำบริโภค (35 ราย)	100.0
ได้	37.1
ไม่ได้	62.9
การลดต้นทุนในการจัดทำโครงการน้ำบริโภค (45 ราย)	100.0
ได้	22.2
ไม่ได้	77.8

ตาราง 4.7 ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโครงการ (ประชาชน)

ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง	อัตราส่วนร้อยละ
ค่าใช้จ่าย (1,091)	100.0
ไม่ทราบ	85.1
ทราบ	14.9
ค่าเฉลี่ย 933,758 บาท ค่าต่ำสุด - ค่าสูงสุด 10,000,000 บาท	

ตาราง 4.8 ต้นทุน / ค่าใช้จ่ายโครงการจากการประเมินของทีมประเมิน

ต้นทุน / ความสมเหตุสมผลของงบลงทุน		อัตราส่วนร้อยละ
ต้นทุนการผลิต	ค่าเฉลี่ย	837,331.6
	ค่าต่ำสุด	7,000.0
	ค่าสูงสุด	5,807,000.0
ความสมเหตุสมผลของงบลงทุน (65 ราย)		100.0
สมเหตุสมผล		78.5
ไม่สมเหตุสมผล		21.5
เหตุผลที่สมเหตุสมผล (34 ราย)		100.0
ไว้ใช้งาน / งบประมาณไม่มาก		5.9
ราคาถูก		5.9
เป็นระบบประปาขนาดกลาง		3.0
มั่นคง คงทนถาวร		3.0
เป็นตำแหน่งที่เหมาะสม		3.0
บ่อน้ำลึกใช้ประโยชน์มาก		2.9
ขนาดและปริมาณน้ำที่ได้		8.8
งบประมาณราชการ ราชการทำเอง		11.8
วัสดุในการก่อสร้างมากใช้เวลานาน		2.9

ตาราง 4.8 ต้นทุน / ค่าใช้จ่ายโครงการจากการประเมินของทีมประเมิน (ต่อ)

ต้นทุน / ความสมเหตุสมผลของงบลงทุน	อัตราส่วนร้อยละ
บรรเทาความเดือดร้อนเรื่องการใช้น้ำ	5.9
ราคาพอใช้	11.8
ค่าก่อสร้างไม่แพง วัสดุคงทนถาวร	8.8
เป็นราคาประมูลใช้ราคากลาง	17.6
มีประกันน้ำสะอาด	2.9
ผลประโยชน์ที่ได้	2.9
เหมาะสำหรับอุปโภคบริโภค แต่ในการปศุสัตว์ น้ำจะไม่พอ	2.9
ถ้าไม่สมเหตุสมผลเพราะ (18 ราย)	100.0
มีราคาแพง	33.3
ตัวโครงการไม่คงทนถาวร	11.1
สภาพของโครงการไม่ดี	38.8
งบประมาณน้อยจึงไม่ดีนัก	5.6
ราคาถูกเกินไป	5.6
ได้ขนาดกลางๆ	5.6
แนวทางในการจัดทำต้นทุนต่ำ (55 ราย)	100.0
โอ่งขนาดใหญ่	7.3
บ่อน้ำดีระบบคอนกรีต	7.3
ชาวบ้านช่วยกันทำ	29.1
ขุดเจาะบ่อบาดาล	12.7
ประปาหมู่บ้าน	7.3
อาศัยพลังแสงอาทิตย์	3.6
ราคาเหมาะสมกับโครงการ	18.2

สร้างในที่สาธารณะเพื่อลดต้นทุนค่าที่ดิน	3.6
สร้างที่เก็บน้ำสำรอง	3.6
ควรวีธีการประมุล	1.8
ติดตั้งเครื่องกรองน้ำ	5.5

2.6 ความสำเร็จของโครงการ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าความสำเร็จของโครงการส่วนหนึ่ง พิจารณาได้จากการประเมินของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งที่สำคัญได้แก่ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชน

ตาราง 4.9 ความสำเร็จของโครงการจากการประเมินของผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ

ความสำเร็จตาม จุดมุ่งหมาย	หน่วยงาน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	รวม
ต่ำกว่า 40 %	-	-	-	2.9	-	-	-	-	-	9.1	-	1.7
40 - 49 %	-	20.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.9
50 - 69 %	-	-	11.1	20.6	-	-	-	-	-	9.1	20.0	8.6
70 - 89 %	80.0	60.0	66.6	50.1	12.5	66.7	40.0	50.0	57.0	63.5	20.0	50.30
90 - 100 %	20.0	20.0	22.2	26.4	87.5	33.4	60.0	50.0	42.9	18.2	60.0	38.4
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
จำนวน	5	5	9	34	8	6	15	4	14	11	2	117

หมายเหตุ : รหัสหน่วยงานดูที่ตาราง 4.1

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

2.6 การประเมินความสำเร็จของโครงการ นั้นถือว่าการประเมินจากประชาชนเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดดังตาราง 4.11 ข้อมูลจากตาราง ผู้ประเมินไม่ได้แสดงความเห็นออกมาว่า มีความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงแต่แสดงตัวเลขตามข้อเท็จจริงซึ่งผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายต้องไปตีความ (หรือประเมิน) เองว่ามีระดับความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน

ตาราง 4.10 ความสำเร็จของโครงการจากการประเมินของผู้รับผิดชอบโครงการ

แก้ปัญหาได้ร้อยละ	อัตราส่วนร้อยละ
ต่ำกว่า 40 %	22.2
40 - 49 %	3.2
50 - 69 %	27.1
70 - 89 %	19.0
90 - 100 %	28.5
รวม	100.0 (63)
ค่าเฉลี่ย 63.3	
ค่าต่ำสุด 5	
ค่าสูงสุด 100	

ความสำเร็จของโครงการจากการประเมินของประชาชน

ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้อยู่ในพื้นที่ใกล้ชิดกับโครงการมากที่สุด เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในฐานะที่จะประเมินความสำเร็จของโครงการได้เป็นอย่างดีว่า “โครงการพัฒนาแหล่งน้ำได้ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของราษฎรในหมู่บ้านได้ตลอดทั้งปี หรือไม่”

ตาราง 4.11 ความสำเร็จของโครงการพิจารณาจากการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ตลอดปี
(ประชาชน)

การแก้ปัญหา	ประเภทของโครงการ (1,024 ราย)			
	น้ำบริโภคน้ำ	น้ำอุปโภค	น้ำบริโภคอุปโภค	รวม
โครงการนี้แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของราษฎรในหมู่บ้าน				
รวม	100.0(132)	100.0(291)	100.0(819)	100.0
ได้ตลอดทั้งปี	53.0	52.2	68.2	61.8
ไม่ตลอดทั้งปี	47.0	47.8	31.8	38.2
ไม่ตลอดทั้งปีเพราะ	100.0(52)	100.0(130)	100.0(168)	100.0
น้ำรั่วซึม	23.1	13.1	0.6	6.0
น้ำน้อย / คนมาก	26.9	8.5	25.6	19.4
ชำรุดบ่อย	-	6.2	7.7	2.0
เป็นที่ของวัด	-	-	0.6	0.3
ฤดูแล้งไม่มีน้ำ	36.5	63.8	42.3	49.4
พื้นที่ของโครงการไม่ใช่ต้นน้ำ	1.9	2.3	1.8	2.0
มีน้ำอุปโภคแล้ว	-	0.8	-	0.3
ฤดูฝนไม่ไปใช้	1.9	-	1.2	0.9
เปิดน้ำไว้เป็นระยะ	1.9	-	2.4	1.4
ฝนไม่ตก	1.9	-	-	0.3
ไม่แน่ใจเพราะเพิ่งใช้	1.9	0.8	0.6	0.9
น้ำไม่สะอาดใช้ไม่ได้	3.9	4.6	17.3	10.6

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยของจำนวนร้อยละที่แก้ปัญหาจำแนกตามประเภทของโครงการจากการประเมินของประชาชน

ประเภทของโครงการ	การแก้ปัญหา			
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด
โครงการนี้สามารถแก้ปัญหาคารขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคของราษฎรในหมู่บ้านได้มากน้อยเพียงใด (คิดเป็น %)				
น้ำบริโภค	143	40.2	100.0	0
น้ำอุปโภค	300	49.6	100.0	0
น้ำบริโภคอุปโภค	649	62.1	100.0	0
รวม	1,092	55.8	100.0	0

สรุป

ความสำเร็จผลของการดำเนินงาน / โครงการ พิจารณาได้จากความสามารถในการบริหารทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในการจัดทำโครงการต่างๆ ให้แล้วเสร็จและให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งของผลสัมฤทธิ์ของโครงการ นอกจากนั้นยังมีเรื่องความสมดุลระหว่างต้นทุนและค่าใช้จ่าย กับประโยชน์และความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของโครงการ ซึ่งโครงการประเมินต้องมีการพิจารณาความคิดเห็นของบุคคลหลายฝ่าย คือผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการประชาชน และทีมประเมิน

ส่วนที่ 3 สรุปผลการประเมิน

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ได้ก่อให้เกิดประโยชน์นานับประการในเขตชนบทโดยเฉพาะในถิ่นก้นดงแห้งแล้ง ประชาชนโดยทั่วไปมีชีวิตความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต และสุขภาพอนามัยดีขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และรัฐบาล

อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการอยู่บ้าง เช่นชาวบ้านคัดค้านไม่ยอมให้สร้าง ปัญหาที่ดิน ปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายดำเนินการ งบประมาณไม่เพียงพอ การทำงานล่าช้า อุปกรณ์เครื่องใช้ของหน่วยงานไม่พร้อม พื้นที่ห่างไกลชุมชน ทำโครงการไปแล้วอาจไม่ได้น้ำตามที่ต้องการ น้ำที่ได้มาเป็นน้ำกร่อยหรือน้ำเค็ม ชาวบ้านไม่ใช้บริโภค หน่วยงานต่างๆ ยังขาดการประสานงานที่ดี ชาวบ้านยังไม่ได้รับการชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับตัวโครงการทำให้นำนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

ส่วนผู้ที่ประเมินผลได้สรุปผลการประเมิน (โดยผู้วิจารณ์นำมาแสดงเฉพาะหัวข้อสรุปของบทสรุปเท่านั้นเพราะมีฉะนั้นจะมีจำนวนหน้าเพิ่มขึ้นอีกสิบหน้า) ส่วนการแสดงความเห็นหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนั้นผู้ประเมินจัดทำมาน้อยมาก (ดังที่ผู้วิจารณ์ได้ทำตัวเน้นในเนื้อเรื่องของส่วนที่ 3)

นอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับโครงการที่สร้างไม่ได้มาตรฐานเพียงพอ ปัญหาการขาดการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และความต้องการของชาวบ้านก่อนสร้างโครงการ ตลอดจนปัญหาสถานที่ตั้งของโครงการไม่เหมาะสม เช่นจุดสระน้ำในที่ป่าช้าเก่าเมื่อขุดเสร็จแล้วชาวบ้านไม่ยอมใช้น้ำ และปัญหาความรีบเร่งของโครงการมากเกินไปทำให้ไม่ได้โครงการดีพอ ทั้งนี้ทั้งนั้น ฝ่ายผู้บริหารทุกระดับชั้นควรได้มีการปรึกษาหารือกันและชี้แจงให้ประชาชนทราบ ควรได้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ชักจูงให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนโครงการแล้วเสร็จ จากนั้นมอบให้ชาวบ้านบริหารดูแลรักษาโครงการกันเอง

สิ่งที่สำคัญในความสำเร็จของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือความสามารถในการจัดทำโครงการให้แล้วเสร็จ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรมีระบบการติดตามการปฏิบัติงาน โครงการบางแห่งสร้างได้ดีด้วยงบประมาณที่จำกัดแต่ด้วยการติดตามประสานงานที่ดี และชาวบ้านได้เข้ามาช่วยดูแลบำรุงรักษา ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง ส่วนทางราชการควรรับหน้าที่เป็นที่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างไรก็ตามการบริหารติดตามการปฏิบัติงานจะเป็นไปอย่างได้ผลก็ต่อเมื่อมีระบบข้อมูลที่ใช้เพื่อการบริหารและจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค น่าจะส่งเสริมให้ดำเนินการให้มีระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร และการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคขึ้นในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ส่วนที่ 4 สรุปการอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์

1. การประเมินผลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคนี้เป็นการประเมินผล ที่จัดทำโดยคณาจารย์และนักวิชาการจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ร่วมกับจากมหาวิทยาลัยมหิดล ขอนแก่น สงขลานครินทร์ และ นเรศวร โดยได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงบประมาณให้ทำการประเมินผลโครงการดังกล่าวที่จัดทำโดยหน่วยงานต่างๆ คือ กรมชลประทาน กรมประมง กรมการปกครอง กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กรมอนามัย กรมทรัพยากรธรณี สำนักงานส่วนอำเภอ กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ และสำนักงานปฏิรูปที่ดิน ที่จัดทำขึ้นในช่วงปีงบประมาณ 2534 - 2536 โครงการนี้คือเป็นตัวอย่างที่ดีที่สำนักงานประมาณจัดสรรทุน อุดหนุนการวิจัยให้คณาจารย์ และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มาทำการวิจัยประเมินผลร่วมกันในอันที่จะได้นำเอาผลการวิจัยมาปรับปรุงโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค อันเป็นนโยบายสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคของชาวชนบทการประเมินนี้ประเมินโดยนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลาง มิได้มีส่วนได้เสียกับผลของการประเมิน จึงทำให้ผลการประเมินเป็นที่เชื่อถือได้ว่าไม่มีการลำเอียง

2. การเลือกตัวอย่างจะสุ่มเลือกจังหวัดตัวอย่างมาภาคละ 2 จังหวัด เลือกอำเภอตัวอย่างมาจังหวัดละ 3 อำเภอ และเลือกโครงการมาอำเภอละ 3 โครงการจากนั้นจะเลือกผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชนผู้อยู่ในพื้นที่โครงการมาโครงการละ 15 คน การเลือกอำเภอตัวอย่าง โครงการตัวอย่าง ผู้บริหารฯ ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชนที่เป็นตัวอย่างนั้นไม่ได้ใช้วิธีสุ่ม แต่ในรายงานไม่ได้บอกรายละเอียดในการเลือกมาจึงไม่สามารถทราบเกณฑ์ในการเลือกได้

3. การประเมินผลใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสำรวจ การสำรวจใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ที่แหล่งน้ำตั้งอยู่ ประกอบกับการประเมินโดยคณะผู้ประเมินร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการประเมินดังกล่าวจะใช้แบบสอบถามในการประเมิน

4. ข้อมูลและเนื้อหาในการสอบถามและประเมินนั้น บุคคลทั้ง 4 กลุ่ม จะประเมินในเรื่องที่ต่างกันและเหมือนกันดังตารางข้างล่างนี้

การอธิบายเพิ่มเติมและการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์

เนื้อหาในการประเมิน	ผู้ประเมิน
1. บทบาท/หน้าที่ของหน่วยงานและลักษณะของโครงการและวิธีการดำเนินการ	ผู้บริหารระดับจังหวัดและอำเภอ คณะผู้วิจัย (หรือคณะผู้ประเมิน)
2. ลักษณะและสภาพของโครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ และคณะผู้ประเมิน
3. ข้อดีข้อเสียปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการและการแก้ไข	1) ผู้บริหารระดับจังหวัด และอำเภอ 2) ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ 3) ประชาชน 4) คณะผู้ประเมิน
4. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน โครงการ	ประเมินโดยบุคคล 4 กลุ่มเหมือนข้อ 3

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณคณะผู้ประเมินใช้การวิเคราะห์ด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้คำสั่งสำเร็จรูป SPSS PC⁺ และใช้สถิติพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ

6. หลักการและวิธีการประเมินในเรื่องนี้ถือว่าถูกหลักวิชาการอยู่ในเกณฑ์โดยเฉพาะ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขที่ประเมินโดยคนทั้ง 4 กลุ่ม สภาพของน้ำและความเหมาะสมของโครงการ ที่ประเมินโดยคณะผู้ประเมินจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินโครงการ เพื่อให้นโยบายการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผลต่อไป

7. ในรายงานฉบับนี้ผู้ประเมินได้เสนอข้อค้นพบจากการประเมินเป็นส่วนใหญ่ หลีกเลี่ยงที่จะทำการประเมินจากข้อมูลหรือผลการประเมินที่ได้จากตัวอย่างและมีการเสนอแนะในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำน้อยมากซึ่งเป็นทัศนะของคณะผู้ประเมินที่จะหลีกเลี่ยงการประเมินค่าจากข้อมูล แต่ให้บุคคล 4 กลุ่มเป็นผู้ประเมิน นักประเมินจะเป็นผู้เสนอผลจากการให้ข้อมูลและการประเมิน

8. กล่าวโดยสรุปรายงานการประเมินผลแหล่งน้ำฯ นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แก่ผู้บริหารและนักการเมือง ในการนำเอามาปรับปรุงการดำเนินการตามโครงการ การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภคอุปโภคเป็นไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพต่อไป